

Základní škola Rabasova 821 Slaný, okr. Kladno

Školní program poradenských služeb

Část 2 - Preventivní program

Preventivní program pro školní rok
2025/2026

Vypracoval:

Ing. Vladislav Korf

Členové školního poradenského pracoviště:

- Stat. zástupce ředitele školy
- Zástupkyně ŘŠ + vých. poradkyně pro II. stupeň
- Metodička pro I. stupeň
- Školní metodik prevence
- Školní metodička prevence
- Výchovná poradkyně pro I. stupeň

- Školní psychologka

Mgr. Jitka Sachlová
Ing. Gabriela Cimrmanová
Mgr. Martina Hartmanová
Ing. Vladislav Korf
Mgr. Anna Hřebečková
Mgr. Naďa Rybková
Mgr. Tereza Matasová
Mgr. Barbora Dědičová

1. Úvod

Preventivní program ZŠ Rabasova 821, Slaný je zpracován na základě Školní preventivní strategie a vychází z následující legislativy:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 379/20015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních MŠMT ČR č.j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, č.j.: 22 294/2013-1
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci postihu záškoláctví, č.j.:10194/2002-14
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2013 - 2018
- Národní strategie protidrogové politiky
- Strategie prevence kriminality
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.: 14 423/99-22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č.j.: 11 691/2004-24

2. Garant programu a spolupracovníci

Garant programu: stat. zástupce ředitele školy: Mgr. Jitka Sachlová

spolupracovníci:

zástupce ředitele: Ing. Gabriela Cimrmanová

výchovné poradkyně: Ing. Gabriela Cimrmanová (II. stupeň)
Mgr. Nad'a Rybková (I. stupeň)
Mgr. Tereza Matasová (I. stupeň)

školní metodik prevence: Ing. Vladislav Korf

Mgr. Anna Hřebečková

školní psychologka : Mgr. Barbora Dědičová

třídní učitelé, učitelé, školní psycholog, pedagogičtí asistenti, vedoucí zájmových kroužků, vychovatelé ŠD.

Ředitel školy

Je přímo zodpovědný za prevenci a za řešení zjištěných projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména:

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Minimálního preventivního programu školy,
- b) zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole,
- c) jmenováním školního metodika prevence, pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, kvalifikaci, případně mu zajistí podmínky ke studiu k nezbytnému výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování,
- d) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci nezletilých žáků ve škole,
- e) podporou týmové spolupráce školního metodika, výchovného poradce, školního psychologa/školního speciálního pedagoga, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování Preventivního programu,
- f) spoluprací s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- g) podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu
- h) monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu a realizace dalších opatření, ve školním řádu a vnitřním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Zástupkyně ředitele školy

Seznamuje se s plány metodika prevence a výchovných poradkyň. Koordinuje činnost pracovníků školy. Kontroluje plnění příslušných ustanovení MPP zařazených do učebních plánů. Hodnotí přiměřenost a úroveň uplatňování MPP. V případě výskytu zneužívání návykových látek se účastní jednání vyvolaných třídním učitelem, výchovnou poradkyní či školním metodikem prevence.

Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
5. Individuální a skupinová práce se žáky s obtížemi v adaptaci, se sociálně vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.

9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.

2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.

3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.

4. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.

5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.

2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.

3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Konzultační hodiny má každou středu od 14:00 do 15:00 hod. nebo kdykoliv po domluvě nebo na požádání pedagogů, rodičů či žáků.

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně se školním metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření.

Třídní učitel

- a) spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,
- c) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy,
- d) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Školní psycholog

Školní psycholog poskytuje psychologické poradenské služby žákům, jejich zákonným zástupcům a učitelům v oblastech výchovy a vzdělávání a osobnostního rozvoje. Jedná se jak o individuální, tak skupinové psychodiagnostické činnosti.

- Diagnostika intelektových schopností a osobnostních charakteristik dítěte
- Depistáž a diagnostika specifických poruch učení u dětí (ve spolupráci se speciálním pedagogem)
- Diagnostika učebního stylu a technik učení dítěte
- Diagnostika sociálního klimatu třídy (ve spolupráci s metodikem prevence)
- Pomoc žákům při řešení výukových, výchovných a osobních problémech
- Pomoc rodičům při řešení výukových, výchovných a osobnostních problémech dětí
- Pomoc žákům i rodičům při volbě dalšího vzdělávání dítěte z hlediska specifických poruch učení (ve spolupráci s výchovným poradcem)
- Pomoc učitelům při volbě vhodných výukových i výchovných metod při práci se žáky s e specifickými poruchami učení

Dále:

- Spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními (PPP, SPC), zdravotnickými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování dalších poradenských služeb
- Koordinuje práci školního poradenského pracoviště, práci terapeutů a dalších odborníků
- Podílí se na zařazování žáků do nadstandardní péče a sledují účinnost působení nadstandardní péče na výkonnost žáků
- Spolupodílí se na přípravě zápisu žáků do 1. tříd a na procesu přijímání nových žáků do školy
- Poskytuje poradenskou i terapeutickou činnost zaměřenou na osobnostní rozvoj žáků
- Poskytuje rychlou intervenční pomoc při řešení aktuálních krizových situací
- Podílím se na adaptačním kurzu žáků 6. třídy
- Zabývá se relaxačními technikami a technikami duševní psychohygieny
- Vede záznamy o vývoji a výsledcích psychologických vyšetření žáků, na vyžádání poskytují písemné zprávy z vyšetření pro rodiče a zákonné zástupce žáků

Speciální pedagog:

- Speciální pedagog spolupracuje s pedagogy a provádí ve třídách preventivní diagnostickou péči. Spolu s pedagogy sleduje zdravý psychomotorický vývoj dětí a snaží se pomoci v situacích, kdy potřebuje dítě, rodiče či pedagogové podporu.
- Spolupracuje s pedagogy a metodicky podporuje oblasti, ve kterých mohou mít děti potíže.
- Speciální pedagog vede metodicky pedagogy školy při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, sdílí s nimi, konzultuje výchovné a vzdělávací postupy.
- Speciální pedagog spolupracuje s pedagogy při vedení dokumentace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, podílí se na tvorbě individuálních plánů a plánů rozvoje dítěte.
- Pomáhá při vyhledávání pomůcek a speciálních kompenzačních pomůcek, didaktických materiálů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Úkolem speciálního pedagoga je i týmové propojení pedagogů.
- Návštěvy ve třídách na žádost pedagogů.
- Koordinuje a metodicky vede asistentky pedagoga.

Speciální pedagog a rodiče:

- Poskytuje poradenské konzultace rodičům (zákonným zástupcům), kteří ho sami vyhledají (po předchozí telefonické či emailové domluvě termínu schůzky).
- Pokud pedagogové vyhodnotí, že dítě potřebuje nějakou podporu, pomoc, je speciální pedagog podporou při schůzkách pedagogů s rodiči.
- Na základě žádosti rodičů provádí diagnostiku dítěte (není oficiálním dokladem k OŠD pro ZŠ, vyjádření vydává PPP nebo SPC).
- Na základě zjištěných skutečností může doporučit rodičům odpovídajícího odborníka, který pomůže rodičům s podporou vývoje jejich dítěte.

Ostatní pracovníci školy

Podílejí se na zdravém klimatu školy, dbají na dodržování školního řádu + konzultují případné problémy.

3. Charakteristika školy

Celý školní areál leží ve velkém sídlišti na okraji města. Škola má přibližně 750 žáků. Demografický vývoj stabilizoval počty žáků ve vyšších ročnících, tzn. 3 třídy v ročnících na II. stupni. V současné době přetrvává zvýšený zájem o studium na naší škole. Škola poskytuje velmi dobré možnosti pro činnost školní družiny i pro sportovní a kulturní aktivity.

Vzhledem k tomu, že školu navštěvují i žáci pocházející z prostředí, které není schopno zajistit a stanovit základní normy a pravidla chování, potýkáme se s řadou projevů rizikového chování.

Ve školním roce 2022/23 nastoupili do školy žáci ukrajinské národnosti, jejichž výuka nadále probíhá podle metodik ministerstva školství.

Na základě evaluace, průzkumů a statistik v předchozích školních letech, které jsou zahrnuty do hodnocení Minimálního preventivního programu předchozího školního roku, dochází naše škola ke zjištění, že celé řadě projevů rizikového chování dominuje především agresivní chování, vandalství, šikana a kouření. Několikrát se u žáků vyskytla problematika užití nebo držení alkoholu a jiných návykových látek.

Nárůst různých projevů rizikového chování, včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době docházky do základní školy, poskytnout žákům co nejvíce informací (přiměřeně k věku dětí), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Žáci základní školy patří v této oblasti mezi nejohroženější skupinu. Rizikové chování se stává celospolečenským problémem. Jedná se zejména o následující jevy:

- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím sociálních sítí, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- záškoláctví
- závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- spektrum poruch příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování

Vedení školy aktivity prevence rizikového chování podporuje a pedagogům i žákům vychází vstříc. Výchovné poradkyně jsou kvalifikovanými pedagogy se zkušenostmi z výchovného poradenství. Školní metodik prevence absolvoval specializační studium a řadu školení a kurzů v oblasti prevence rizikového chování. Dále naše škola využívá služeb asistentů pedagoga pro integrované žáky. Kromě toho učitelé naší školy využívají v průběhu školního roku nabídku DVPP (další vzdělávání pedagogických pracovníků).

Tento preventivní program chápeme jako otevřený dokument, se kterým je třeba pracovat i během školního roku. Tak lze zajistit jistou (potřebnou) propustnost mezi dalšími dokumenty školy a vyvozovat z poznatků závěry, které budou přispívat ke zkvalitnění práce pedagogů.

Řád školy se více obrací k jednotlivým žákům. Potlačuje represivní složku a vyzdvihuje osobnost dítěte. Zaměřuje se na výzvu o pomoc ke spolupráci na chodu školy. Nezapomíná ani na spoluúčast rodičů jako zákonných zástupců žáků.

Výběr některých proklamací školního řádu:

- Jsme rádi, že jsi žákem Školy pro všechny, kterou sis vybral.
- Jsi osobností, která chce být spravedlivým partnerem ostatním.
- Žádné dveře ve škole ti nezůstanou uzamčeny.
- Jsi svobodný žák.
- Škola je tvá povinnost a má svůj řád.
- Vyučování má svá pravidla.
- Rodiče mají právo zúčastnit se vyučování.
- Rodiče odpovídají za školní docházku svých dětí.

- Rodiče, podporujte školu, kam chodí vaše děti.

Dále se snažíme o **rozpoznání a zajištění včasné intervence** zejména v případech:

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže.

4. Výhodiska pro preventivní program

V rámci prevence rizikového chování se škola zaměřila na aktivní využívání volného času, a to především bohatou nabídkou volnočasových aktivit. V škola pořádá každoročně několik již tradičních akcí – např. Vánoční a Velikonoční jarmark, Halloweenská noc, Vítání jara, Česko zpívá koledy, „Den Země,“ Den plný her, Klub mladého diváka a další akce. Do těchto aktivit se zapojují žáci nejenom při vyučování, ale i ve svém volném čase a stále častěji také rodiče.

Témata prevence rizikového chování se dle ŠVP a preventivního programu objevují v jednotlivých vyučovacích předmětech. Do výuky byla opět zařazena etická výchova (v rámci občanské a etické výchovy). Žáci zde získávají povědomí o zásadách společenského chování, soužití ve společnosti apod. Stále častěji se v rámci informatiky a mediální výchovy zaměřujeme na oblast, která se týká bezpečnosti na internetu a kyberšikany.

I nadále budeme věnovat velkou pozornost strategii předcházení školní neúspěšnosti, šikaně, kyberšikaně a dalším projevům rizikového chování. Nadále budeme prohlubovat vzájemnou spolupráci, respekt a komunikaci mezi žáky. Zaměříme se na společné třídní a školní aktivity a tím vytváření přátelského a zdravého klimatu ve škole.

Hlavní aktivity školy směřující k realizaci primární prevence

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků, nácviky praktických psychologických a sociálních dovedností, vytváření dobrého vztahu mezi žáky, řešení problémových situací
- systematické zavádění etické a právní výchovy a výchovy ke zdravému životnímu stylu do ŠVP, využití disponibilních hodin z učebního plánu Rámcového vzdělávacího programu, vznik nových předmětů - Výchova ke zdraví.
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce i skupiny
- vytváření podmínek pro smysluplné trávení volného času, zavádění mimoškolních kroužků (výtvarné, sportovní apod.), kroužky jsou pro rodiče zdarma
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro ně

- průběžné sledování klimatu školy, podmínek jednotlivých třídních kolektivů, mapování výskytu sociálně patologických jevů, vyhledávání a včasné zákroky
- diferenciací v preventivních aktivitách
- poskytování poradenských služeb a zajištění poradenských služeb v pedagogicko-psychologických poradnách a speciálních pedagogických centrech

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Zároveň je nutné, aby žák respektoval osobnost učitele a uvědomoval si své povinnosti, sám pomáhal s řešením. Slušnost na obou stranách je první předpoklad úspěchu. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou a sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovnou poradkyní atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, SVP, sociální odbor).

Individualizované hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciací výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Efektivita prevence

Ke zjištění efektivity a aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány dotazníkové metody, práce třídních učitelů a jejich následné připomínky, připomínky dětí, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby jsou přizváni pracovníci SVP, SPC či PPP nebo jiní specializovaní pracovníci.

5. Cíle PP

Cílem „Preventivního programu“ je vytvářet kvalitní mezilidské vztahy ve škole, pracovat nadále v přátelské atmosféře školy a prevencí předcházet sociálně negativním jevům. Cílená a programově zaměřená práce s třídním kolektivem pomůže vytvářet kamarádské a nezávadné prostředí ve třídě a umožní tak žákům zažít pocit úspěchu ze společné spolupráce. V letošním školním roce se ještě více zaměříme na osobnostní a sociální výchovu, zejména na budování kladných postojů a zlepšení komunikace. Chceme vést žáky ke zdravému životnímu stylu a za velmi důležité považujeme také zlepšení spolupráce s rodiči. I nadále budeme podporovat ty metody a formy práce, které povedou ke zlepšování vztahů mezi žáky, ke zlepšování jejich chování mezi sebou, ale i k dospělým osobám. Budeme u žáků pěstovat pocit větší zodpovědnosti za své jednání.

Dlouhodobé cíle

- zvyšovat sociální kompetence – rozvíjet sociální dovednosti, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnost za chování a uvědomit si důsledky jednání, pochopit pojem sebeúcta, vést žáky k sebeúctě a hledat způsoby, jakými lze sebeúctu podpořit
- posilovat komunikační dovednosti – zvyšovat schopnost řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytvářet pozitivní sociální klima – pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazování do skupiny a práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formovat postoje ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování mravních a morálních hodnot apod.
- formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, vyhodnocovat, ptát se, dělat závěry a rozhodnutí
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví
- vytvářet kvalitní mezilidské vztahy
- ukázat žákům zdravý způsob života a nabídnou možnosti, jak trávit volný čas
- vést žáky k jasnému odmítnutí všech projevů agresivity a destruktivního chování
- motivovat učitele ke spolupráci na programu
- motivovat rodiče ke spolupráci na programu
- zlepšení informovanosti žáků, rodičů i pedagogů v oblasti prevence rizikového chování

Krátkodobé cíle

- nácvik praktických dovedností, vytváření pozitivních návyků
- nácvik sociálních a komunikačních dovedností pro zvládnání a prevenci konfliktů - nápodoba i záměrný nácvik, využití skutečných konfliktních situací, využití scének a dramatizací
- zlepšení informovanosti žáků, rodičů i pedagogů v oblasti prevence sociálně patologických jevů
- vytvářet kvalitní mezilidské vztahy
- předcházet sociálně negativním jevům
- vytvářet dohody a pravidla - vytvářet je společně se všemi, kterých se to týká
- cílená pozitivní pozornost - všimnout si žáků v situacích, kdy se chovají správně
- dávat prostor pro organizované a plánované činnosti i pro neorganizované a neplánované činnosti pro volný čas
- navázat kvalitnější komunikaci s rodiči - zlepšení spolupráce škola-rodina, učitel-žák-rodič

6. Vymezení cílové populace

PP je zaměřen na všechny žáky 1. - 9. ročníku školy se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, k dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s „Preventivním programem“, upozorněni na některé informační zdroje (např. webové stránky msmt.cz, o drogach.cz...) a pravidelně se účastní vybraných vzdělávacích akreditovaných akcí. Další vzdělávání je zaměřeno především na začínající pedagogy a pedagogy bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

Z hlediska pedagogů a rodičů bychom rádi zajistili včasné rozpoznání a zajištění intervence v případech výskytu rizikového chování.

Koordinace preventivních aktivit

Školní metodik prevence a výchovné poradkyně

- zajišťují spolupráci:
 - mezi pedagogickými pracovníky a třídními učiteli
 - se školním psychologem
 - mezi učiteli a rodiči

- mezi školou a Spolkem rodičů
- s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Kladně
- mezi školou a společenskými organizacemi ve městě Slaný
- s Policií ČR
- s ostatními organizacemi v rámci regionu, které se zabývají oblastí primární prevence
- s ostatními základními školami v regionu
- informují pedagogické pracovníky o metodických materiálech v dané problematice a metodicky je vedou
- spolupracují v oblasti prevence rizikového chování
- seznamují pedagogy s metodickými materiály k dané problematice
- koordinují své plány práce
- podílí se na organizaci soutěží
- koordinují volnočasové aktivity

Cílem naší každodenní práce, jak v rámci výuky, tak i v mimoškolní činnosti, je vést děti k samostatnosti, zodpovědnosti a sebeúctě s dostatečným prostorem pro seberealizaci, podněcovat v nich pocit zodpovědného přístupu k vlastnímu zdraví a ke zdravému životnímu stylu. V boji proti návykovým látkám bychom se rádi zaměřili na společensky akceptované drogy, protože s těmi se děti běžně setkávají a prokazatelně mají na svědomí větší počet lidských životů než drogy zakázané. Při prevenci dalších nebezpečných jevů chceme klást důraz na problematiku snižování lidské důstojnosti, vydírání a šikanu, nebezpečí rasismu, xenofobie a homofobie. Chceme děti vychovávat k zodpovědnosti při výběru partnera a zakládání rodiny a vytvářet v nich vztah k životnímu prostředí, v němž žijí.

7. Vlastní preventivní aktivity a časový harmonogram

Klíčové oblasti

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)

- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast rizikového chování (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)
- volnočasové aktivity

První stupeň základní školy

1. – 2. ročník

- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- bezpečně rozlišovat dobré a špatné
- komunikace probíhá na téma rodina a mezilidské vztahy, trávení volného času
- třídní učitel podporuje pozitivní aktivity u dětí

Primární prevence je upevňována především v hodinách prvouky, českého jazyka a výchov.

3. – 5. ročník

- pozitivní ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody
- prožívání sebe jako individuality, ale v kontextu s druhými lidmi, okolním světem, ochrana své identity, svého já
- osvojení si dovednosti řešit stres a k dodržování životosprávy
- schopnost pracovat v kolektivu
- uvědomění si co tělu prospívá
- posilování schopnosti vypořádat se s odmítnutím, zklamáním, selháním
- informace o škodlivosti některých látek - alkoholu, cigaret, drog
- komunikace na téma parta, přátelství
- vysvětlení rozdílu mezi šikanou a škádlením

Druhý stupeň základní školy

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a zvýšené nároky na objem a strukturu učiva. V tomto věkovém období dochází k celé řadě fyzických a psychických proměn a je tedy obdobím rizikovým pro nástup projevů rizikového chování.

6. – 7. ročník

- vytváření a prohlubování vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídy
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- upevňování kolektivních vztahů se včasným odhalením nežádoucích projevů rizikového chování
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických a duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- informace o škodlivosti kouření a alkoholu
- negativní vlivy návykových látek na rodinu a jednotlivce

8. ročník

- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (rasismus apod.,)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů
- negativní vlivy návykových látek na rodinu a jednotlivce

9. ročník

- mapování a fixace dosažených výsledků osobnostního a sociálního rozvoje
- žáci jsou plně informováni v oblasti drog a vědí, kde hledat odbornou pomoc
- orientace v trestní odpovědnosti za přečiny a porušení zákonů
- nácvik modelových situací

Cílová skupina	Preventivní témata	Vyučovací předměty, v kterých budou témata realizována
1. ročník	Společné stanovení a zažití pravidel, předcházíme nemocem, individuální odlišnosti dětí, tolerance-fair play, rozvoj schopnosti diskutovat a klást otázky, využití volného času, zdravý životní styl	Tv, VyZdr, Prvouka, Čj
2. ročník	Zdravý životní styl, prevence kouření a alkoholismu, rodina-tradice, společenská pravidla, posilování sebedůvěry, zdravé sebevědomí, umění říci NE	Tv, VyZdr, Prvouka, Čj
3. ročník	Zdravý životní styl, prevence kouření a alkoholismu, rodina-tradice, společenská pravidla, posilování sebedůvěry, zdravé sebevědomí, umění říci NE	Tv, VyZdr, Prvouka, Čj
4. ročník	Zdravý životní styl, mezilidské vztahy, prevence kouření, alkoholu a návykových látek, vyhledávání pomoci, šikana-násilí a zastrasování	Tv, VyZdr, Vl, Čj, Přv,
5. ročník	Volný čas, zdraví, kouření, závislost na látkách, vztahy mezi spolužáky, linka důvěry-krizová centra, drogy-kouření	Tv, VyZdr, Čj, Vl, Přv

6. ročník	Šikana, drogy, volný čas, skupinová spolupráce, kouření-následky, neshody mezi spolužáky, linky důvěry-krizová centra	Tv, VyZdr, Ov, Čj
7. ročník	Volný čas, životospráva-kouření a drogy, gamblerství, pohlavní nemoci, mezilidské vztahy-šikana	Tv, VyZdr, Ov, Čj
8. ročník	Společenské soužití-vztahy, šikana, volný čas, sexuální vztahy, prevence kouření, drog, gamblerství, alkoholu; pohlavní nemoci, zdravá výživa, důležitost pohybu	Tv, VyZdr, Ov, Čj
9. ročník	Vliv reklamy, společenské soužití-vztahy, šikana, volný čas, sexuální vztahy, prevence kouření, drog, gamblerství, alkoholu; pohlavní nemoci, zdravá výživa, důležitost pohybu	Ov, , Tv, VyZdr
1. – 9. ročník	Prevence kouření-alkoholismu-drogové závislosti, gamblerství, zdravý životní styl-strava, pohyb, spánek; společenské soužití – práva lidí-šikana; sexuální vztahy – pohlavní choroby	Tv, VyZdr, Ov, Přv, Vl, Čj
Školní družina		<u>doprava</u> – rizikové chování <u>zdraví</u> – úrazy, návykové látky <u>prevence</u> – rizikové chování, čemu se vyvarovat, chování <u>využívání volného času</u>

Název programu	Primární prevence – „Zdravá škola – zdravé vztahy V“
Typ programu	Všeobecná primární prevence
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na oblast prevence rizikového chování. Jako prioritní vnímá vytváření pozitivních životních postojů a hodnot, získávání sociálních a osobních dovedností, které mohou být žákům užitečné v nelehkém období dospívání i při řešení obtížných životních situací.
Realizátor	Městský úřad Slaný, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
Cílová skupina	Třídy 8. ročníků – dlouhodobá prim. prevence
Počet žáků v programu	72
Počet hodin programu	4 x 2 hodiny pro každou třídu 8. ročníku
Návaznost programu na cíle MPP	<ul style="list-style-type: none"> - posiluje hodnotu zdravého způsobu života - zvyšuje povědomí o různých formách rizikového chování - posiluje vztahy a komunikaci ve skupině - zvyšuje schopnost orientovat se v zátěžových situacích
Ukazatele úspěšnosti	<ul style="list-style-type: none"> - snížení počtu projevů rizikového chování - příznivé klima ve třídě
Termín	listopad - prosinec 2025, leden až červen 2026
Zodpovědná osoba	Vladislav Korf

Název programu	Primární prevence pro žáky I. a II. stupně ZŠ
Typ programu	Všeobecná primární prevence
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na oblast prevence rizikového chování, především prevence vlastního zdraví a bezpečí a prevence v obecné bezpečnosti, řešení krizových a mimořádných situací.
Realizátor	Magdalena o.p.s.
Cílová skupina	Žáci 4., 5., 6., 7. a 9. ročníků
Počet žáků v programu	409

Počet hodin programu	2 x 3 hodiny pro každou třídu
Návaznost programu na cíle MPP	- zvyšuje schopnost orientovat se v zátěžových a mimořádných situacích
Ukazatele úspěšnosti	- snížení počtu projevů rizikového chování - příznivé klima ve třídě
Termín	listopad 2025 - březen 2026
Zodpovědná osoba	Vladislav Korf

Název programu	Primární prevence pro žáky
Typ programu	Všeobecná primární prevence
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na oblast prevence rizikového chování v oblasti sociálních sítí a kyberšikany
Realizátor	Šance , Zařízení sociální intervence Kladno – příspěvková organizace
Cílová skupina	Žáci 6. ročníků
Počet žáků v programu	81
Počet hodin programu	2 hodiny pro každého třídu
Návaznost programu na cíle MPP	- zvyšuje schopnost orientovat se v zátěžových a mimořádných situacích
Ukazatele úspěšnosti	- snížení počtu projevů rizikového chování - příznivé klima ve třídě
Termín	Listopad, prosinec 2025
Zodpovědná osoba	Vladislav Korf

Nedílnou součástí našeho PP jsou jednorázové akce probíhající během školního roku. Jedná se např. o sportovní akce, o lyžařský výcvikový kurz, o sběr papíru, o filmová a divadelní představení, o nejrůznější výlety, besedy/např. s pamětníky/, o adaptační kurzy – spaní ve škole a další. V nutných případech škola realizuje intervenční programy pro vybrané třídy, kde došlo k narušení vztahů mezi žáky. Tyto intervenční programy probíhají ve spolupráci se Střediskem výchovné péče ve Slaném, neziskovými organizacemi (např. Magdalena o.p.s.) nebo školní psycholožkou.

ZÁŘÍ 2025

- Seznámení pedagogů se „Školním programem poradenských služeb“ (ŠPPS) na školní rok 2025/2026
- Zahájení plnění ŠPPS
- Zahájení práce školního parlamentu
- Adaptační kurz žáků 6. tříd – 22. 9. – 25. 9.
- Porada ŠMP – STEP Kladno – 22. 9.
- Schůzka Školního poradenského centra (ŠPC) – 3. 9.

ŘÍJEN 2025

- Náborové akce středních škol a učilišť pro žáky 9. tříd
- Zasedání žakovského parlamentu
- Veletrh středních škol – 7. 10. Kladno
- Přírodovědný klokan – 15. 10.
- Logická olympiáda – I. a II. stupeň
- Vyhodnocení MPP 24/25 – do 31. 10.

LISTOPAD 2025

- Preventivní programy pro žáky 4. až 9. tříd – Magdalena o.p.s.
- Preventivní programy pro žáky 8. tříd – MÚ Slaný
- Zasedání žakovského parlamentu
- Astronomická olympiáda – školní kolo
- Porada ŠMP – STEP Kladno – 12. 11.
- Podzimní slavnost – 4. 11.

PROSINEC 2025

- Mikuláš
- Tématický den „Vánoce“ 10.12.
- Bruslení
- Preventivní programy pro žáky 8. tříd – MÚ Slaný

- Zasedání žakovského parlamentu
- Školní besídky tříd – 19. 12.
- Školní kola MO, BiO, ChO, ZeO, OČj, DěO

LEDEN 2026

- Zasedání žakovského parlamentu

ÚNOR 2026

- Zasedání žakovského parlamentu
- Zahájení plaveckého výcviku
- Okresní kola vědomostních olympiád
- Lyžařský kurz 7. ročníků – 6. 2. – 13. 2.
- Porada ŠMP – STEP Kladno – 25. 2.

BŘEZEN 2026

- Zasedání žakovského parlamentu
- Matematický klokan – 20. 3.

DUBEN 2026

- Zasedání žakovského parlamentu
- Zimní škola v přírodě 5. ročníky – 7. – 11. 4.
- Okresní kolo MO
- Přijímací zkoušky na střední školy – 10. 4. a 13. 4.

KVĚTEN 2026

- Zasedání žakovského parlamentu
- Olympiáda dětí a mládeže – 21. 5. – 22. 5.
- Městské slavnosti – 23. 5.
- Porada ŠMP – STEP Kladno – 20. 5.

ČERVEN 2026

- MŮJ NÁZOR NA ŠKOLU – napsání postřehů, připomínek, do Schránky důvěry, co se žákům na naší škole líbí, nelíbí; co by změnili
- Třídní výlety

- Zasedání školního parlamentu
- Sportovně-poznávací zájezd žáků 9. tříd do Itálie – 13. 6. – 21.6.
- Škola v přírodě 3. tříd – 7. – 12. 6.

8. Metody práce

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují - ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd. Celoškolní projekt jako je např. „Den s Evropskou unií,“ který podporoval spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží tak spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Besedy

Interaktivní programy

Nácviky jednotlivých situací

9. Další aktivity školy

Nabídka volnočasových aktivit v rámci školy

- Anglický jazyk pro 1. ročník
- Pěvecký sbor pro 1. až 5. ročník
- Flétna pro 1. až 5. ročník
- Míčové hry pro 4. a 5. ročník
- Volejbal pro 5. až 9. ročník

- Keramika pro 1. až 5.ročník
- Logopedie pro 1. až 5. ročník
- Klub zábavné logiky a deskových her pro 1. až 6. ročník
- Čtenářský klub

10. Spolupráce s rodiči a veřejností

Komunikace s rodiči a veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Děti i rodiče jsou seznámeni s konzultačními hodinami všech učitelů, zároveň ale vědí, že v závažných případech se lze obrátit na pedagoga ihned, ten zváží situaci a dle závažnosti ji řeší.

Rodiče mají také možnost navštívit i výuku v rámci „Dne otevřených dveří“ a poznat tak prostředí školy a lépe chápat potřeby svých dětí ve škole.

Škola v rámci prevence úzce spolupracuje se Spolkem rodičů, který se podílí i financování některých preventivních aktivit.

11. Spolupráce s externími organizacemi

Pedagogicko - psychologická poradna Kladno

Práce s třídními kolektivy (prevence šikany + práce s rozvíjející se šikanou). Třídní učitelé mají možnost dle konkrétní nabídky vybrat pro své žáky nejvhodnější program. ŠMP se zúčastňuje programů pořádaných PPP.

Policie ČR, Slaný

Přednášková činnost, krizová intervence

Preventivně informační služba Policie ČR

Práce s třídními kolektivy (prevence šikany + práce s rozvíjející se šikanou)

Městská policie, Slaný

Přednášková činnost, krizová intervence

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Slaný

Konzultační pomoc, krizová intervence

Manažer prevence kriminality Městského úřadu Slaný

Spolupráce na projektech prevence kriminality ve školním roce 2017/2018

Středisko výchovné péče, Slaný

Práce s třídními kolektivy (prevence šikany + práce s rozvíjející se šikanou)

Speciálně pedagogické centrum Praha

Supervize třídních kolektivů ohrožených šikanou a ostatními jevy rizikového chování.

STEP Kladno

Podpora školních metodiků prevence

12. Krizový plán

12.1. Návykové látky

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
- (4) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení.
- (6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (např. okolnosti konzumace alkoholu, zda byly realizovány orientační testy na alkohol a s jakým výsledkem, viz níže bod 12), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta a vyzve jej,

aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.

(8) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

(9) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(10) V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(11) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

(12) V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka (více viz níže Příloha). Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

(1) V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

- a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- d) Zpracují stručný záznam o události.

(2) V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) O nález sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol

nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.

- d) O nález vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Konzumace NL ve škole

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem, viz níže bod 14). Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

(3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(4) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

(5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.

(6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.

(7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

(9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(10) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(11) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(12) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.

(13) Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

(14) V případě podezření na intoxikaci žáka může ve výjimečných indikovaných případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost NL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost NL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka (více viz níže Příloha). Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce NL ve škole

(1) Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

(2) Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

(3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

(4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

(5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem

popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
- (3) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- (4) V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto:

- (1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (3) Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně

pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

První pomoc

Návykové látky, zejména pervitin a halucinogeny (tripy), zvyšují riziko agresivního jednání. Je třeba zachovávat následující pravidla:

- logické argumenty a slovní obsah nemívají u intoxikovaných valný význam, při otravě návykovými látkami a alkoholem nelze příliš spoléhat na komunikaci s poškozeným
- intoxikovaní zejména drogami často prudce reagují na neverbální komunikaci; je vhodné pokud možno vyhnout se prudkým pohybům, mluvit klidně, tišeji, pomaleji a v hlubší hlasové poloze
- přivolat lékařskou pomoc (odklad přivolání lékařské pomoci může člověka vážně ohrozit na zdraví nebo životě; důvodem k okamžitému odbornému zákroku je i pouhé podezření z otravy), vyrozumět vedení školy, zákonné zástupce
- vyrozumět (ohlásit) skutečnost Policii ČR (ohlašovací povinnost daná zákonem)

První pomoc – než přijde lékař

- Při vědomí

1) Zajistit dostatek čerstvého vzduchu (zejména došlo-li k otravě při vdechování škodlivých látek)

2) Nepodávat alkohol, černou kávu ani mléko

3) Opatřit informace o látce nebo přímo látku (je-li to možné), která byla požitá

4) Informace (látku) předat přivolanému lékaři – usnadní následnou léčbu

K otravě došlo ústy (při vědomí):

1) Podat větší množství vody (případně s živočišným uhlím, je-li po ruce)

2) Vyvolat zvracení (stlačením kořene jazyka)

3) Zabránit prochladnutí

4) Zajistit nepřetržitý dohled

5) Ošetřit případná zranění

6) Opatřit pokud možno informace o látce

K otravě došlo nitrožilní cestou nebo vdechnutím (při vědomí) :

1) Zajistit maximálně možný dostatek čerstvého vzduchu

2) Zabránit prochladnutí

3) Zajistit nepřetržitý dohled

4) Ošetřit případná zranění

5) Opatřit pokud možno informace o látce

Zvracení nemá smysl vyvolávat, látka neprošla zažívacím ústrojím

- V bezvědomí

1) Nikdy nepodávat nic ústy!!!! Nesnažit se vyvolat zvracení!!!!

2) Položit postiženého položit postiženého do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk

3) Sledovat dýchání – při zástavě dechu uvolnit dýchací cesty (záklonem hlavy a odstraněním zvratků nebo cizího tělesa tím, že sáhnete do úst a vyčistíte je) a zahájit dýchání z úst do úst

4) Zabránit prochladnutí

5) Zajistit nepřetržitý dohled

6) Ošetřit případná zranění

7) Opatřit informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

- Příznaky otrav

- *Alkohol* Těžších otrav je nebezpečí vdechnutí zvratků nebo zástavy dechového centra. Nepodceňujte těžší opilost a volejte lékaře.
- *Marihuana a hašiš* Časté jsou úzkostné stavy. Je třeba zajistit dohled, aby osoba pod vlivem drogy neublížila sobě nebo druhému. Lékařskou pomoc je třeba zajistit zejména proto, že po odeznění účinků drogy přetrvávají duševní problémy.
- *Halucinogeny (tripy)* Je vhodné zajistit nepřetržitý dohled více osobami, pod vlivem drogy mohou postižení jednat velmi agresivně, nesmyslně a nebezpečně. Poměrně časté jsou úzkostné stavy a pocity pronásledování (pozor na pády z oken). Lékařská pomoc je naléhavě nutná.
- *Pervitin* I zde je vhodné zajistit dohled více osobami, protože i zde je riziko nesmyslného a nebezpečného jednání. Úzkostné stavy, pocity pronásledování, někdy i halucinace.
- *Opioidy (heroin)* Předávkování je poměrně časté, dostavuje se tlumivý účinek na dýchání. Časté je bezvědomí a zástava dechu. Účinky se někdy podobají těžké opilosti.
- *Těkavé látky (ředidla, rozpouštědla, lepidla)* Intoxikovaný je masivně cítit těmito látkami, při silné otravě může rychle dojít k zástavě dechu a bezvědomí.

12.2. Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (zástupce ředitele, třídní učitelé z 1. a 2. stupně, vychovatelky školní družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog);
5. společný postup při řešení šikanování;
6. primární prevence v třídnických hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči (seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole - na webových stránkách školy, informativní dopis a třídní schůzky);

Informační dopis pro rodiče o školním programu proti šikanování

„Vážení rodiče,

naše škola je příznivě hodnocena jak rodičovskou veřejností, tak i Českou školní inspekcí. Velmi si toho vážíme. Nicméně i ta nejlepší škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějším slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí je spolupráce nás pedagogů s Vámi - rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli jakékoli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, výchovného poradce, školního metodika prevence či ředitele školy). Využít lze také naši e-schránku důvěry – tzv. Školní vrbu, která je k dispozici na webových stránkách školy. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit. Můžete využít i portál Nenech to být - www.nntb.cz/s/e9e9440 - a sdělit nám informace o výše uvedeném jednání.,,

11. školní poradenské služby;

12. spolupráce se specializovanými zařízeními;

13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

A) Pro vyšetřování počáteční šikany, které škola zvládne řešit vlastními silami, má škola vypracované následující postupy:

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
 - a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

B) Řešení pokročilé a nestandardní šikany a situací, kdy škola potřebuje pomoc z venku a součinnost se specializovanými institucemi:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;

4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Nejčastější chyby :

- Učitelé nepracují s faktem zásadní odlišnosti řešení u počátečních a u pokročilých šikan. Rovněž nedokážou rozpoznat tzv. neobvyklé formy šikan, které vyžadují „doladění“ metod. Začínají např. vždy rovnou a nahodile hledat svědky.
- Při vyšetřování se nebere zřetel na trauma, stud a mlčenlivost znásilněné oběti.
- Berou se vážně falešní svědkové, kterým poručil „šéf“ neboli „kápo“ agresorů.
- Bezprostředně konfrontují výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů. To všechno vede někdy až k tragikomickým závěrům, kdy oběť je označena za agresora a za příčinu nešvarů ve skupině. Takovouto konfrontaci bychom mohli přirovnat k setkání myšky s kobrou.
- Pedagog jde s bubnem na zajíce a vyšetřuje šikanu přímo ve třídě.
- Ředitel si pozve najednou údajné oběti, údajné agresory a jejich rodiče, některé pedagogy a vyšetřuje to z jedné vody načisto. Dokonce celou situaci nahrává na magnetofon nebo na video.
- Po vyšetření šikany se naráz pozvou všichni rodiče agresorů i s jejich ratolestmi. Rodiče se sjednotí proti „nespravedlivému“ nařčení a s převahou útočí na pedagogy atd.
- Nezřídka se oběť nechá odejít ze školy, případně se převede do vedlejší třídy, přičemž „mašinerie“ šikanování se dále prohlubuje a zdokonaluje.

Odhalení šikany bývá někdy velmi obtížné i pro zkušeného pedagoga. Nejzávažnější negativní roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

Pro potrestání agresorů lze užít následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele

- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny.
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (dále SVP) nebo v nestátních organizacích majících obdobnou náplň činnosti jako SVP.
- V mimořádných případech se užití další opatření:
- Doporučení rodičům na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- Vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.
- Škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.

Školské zařízení řeší tuto problematiku na základě opatření ve výchově, systému hodnocení svěřence zařízení popř. programu rozvoje osobnosti dítěte.

Oběti šikanování se doporučuje nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského pracoviště.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;

- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů). V případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Jedná se např. o: vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci

§ 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu apod.

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;

- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů). V případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Jedná se např. o: vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu apod.

12.3 Postup v případě výhrůžných zpráv škole

V případě, že škola obdrží výhrůžný telefonát:

1. Zapište si ihned detaily rozhovoru.
2. Pokud se Vám zobrazuje číslo volajícího, zapište je.
3. Nikdy nezavěšujte! Snažte se volající/volajícího udržet na telefonu, ptejte se na detaily a sdělení si zapisujte.
4. Informujte ředitele školy a odpovědné osoby.
5. Informujte Policii ČR a domluvte se na dalším postupu.
6. V případě potřeby iniciujte evakuaci podle svých interně stanovených postupů.
7. Policii a jednotkám IZS asistujte. Pomoci můžete např. s vhodným informováním přítomných osob, zabráněním vstupu do objektu apod. Jak postupovat v případě výhrůžných zpráv školám

Pokud jde o výhrůžnou zprávu elektronickou formou (e-mail, SMS, zpráva na sociálních sítích):

1. Neotevírejte žádné přílohy a neklikejte na žádné odkazy.
2. Informujte ředitele školy a odpovědné osoby.
3. Informujte Policii ČR a domluvte se na dalším postupu.
4. V případě potřeby iniciujte evakuaci podle svých interně stanovených postupů.
5. Policii a jednotkám IZS asistujte.

Pomoci můžete např. s vhodným informováním přítomných osob, zabráněním vstupu do objektu apod.